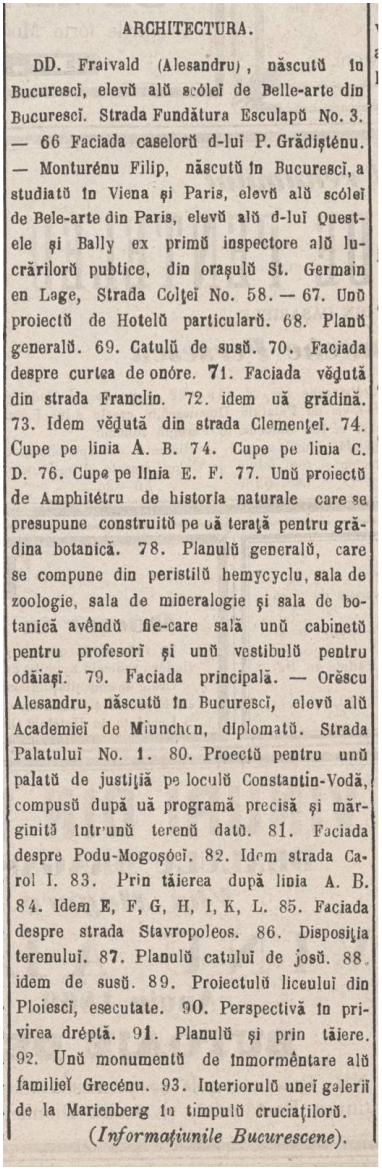
Secțiunea 1

ÎNVĂȚĂMÂNTUL DE ARHITECTURĂ

ARCHITECTURA.

DD. Fraivald (Alesandru), născutŭ în Bucuresci, elevŭ alŭ scóleĭ de Belle-arte din Bucuresci. Strada Fundătura Esculapŭ No. 3. — 66 Faciada caselorŭ d-luĭ P. Grădișténu. — Monturénu Filip, născutŭ în Bucuresci, a studiatŭ în Viena și Paris, elevŭ alŭ scóleĭ de Bele-arte din Paris, elevŭ alŭ d-luĭ Questele și Bally ex primŭ inspectore alŭ lucrărilorŭ publice, din orașulŭ St. Germain en Lage, Strada Colțeĭ No. 58. — 67. Unŭ proiectŭ de Hotelŭ particularŭ. 68. Planŭ generalŭ. 69. Catulŭ de susŭ. 70. Faciada despre curtea de onóre. 71. Faciada vĕdută din strada Franclin. 72. idem uă grădină. 73. Idem vĕdută din strada Clemenței. 74. Cupe pe linia A. B. 74. Cupe pe linia C. D. 76. Cupe pe linia E. F. 77. Unŭ proiectŭ de Amphitétru de historia naturale care se presupune construitŭ pe uă teraţă pentru grădina botanică. 78. Planulŭ generalŭ, care se compune din peristilŭ hemycyclu, sala de zoologie, sala de mineralogie și sala de botanică avêndŭ fie-care sală unŭ cabinetŭ pentru profesorĭ și unŭ vestibulŭ pentru odăiașĭ. 79. Faciada principală. — Orĕscu Alesandru, născutŭ în Bucuresci, elevŭ alŭ Academieĭ de Miunchen, diplomatŭ. Strada Palatuluĭ No. 1. 80. Proectŭ pentru unŭ palatŭ de justiţiă pe locŭlŭ Constantin-Vodă, compusŭ după uă programă precisă și mărginită întrunŭ terenŭ datŭ. 81. Faciada despre Podu-Mogoșóeĭ. 82. Idem strada Carol I. 83. Prin tăierea după linia A. B. 84. Idem E, F, G, H, I, K, L. 85. Faciada despre strada Stavropoleos. 86. Disposiţia terenuluĭ. 87. Planulŭ catuluĭ de josŭ. 88. idem de susŭ. 89. Proiectulŭ liceuluĭ din Ploiescĭ, esecutate. 90. Perspectivă în privirea dréptă. 91. Planulŭ și prin tăiere. 92. Unŭ monumentŭ de înmormêntare alŭ familieĭ Grecénu. 93. Interiorulŭ uneĭ galerii de la Marienberg în timpulŭ cruciaţilorŭ.

(*Informaţiunile Bucurescene*).

De la binale la Bienale – începutul expozițiilor românești de arhitectură

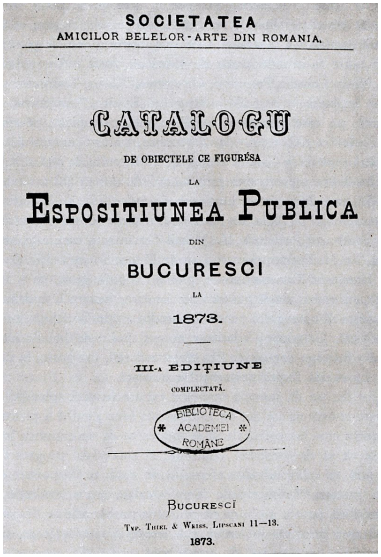
Bibl. dr. arte viz. VALENTIN POPESCU[1]

Ca să mai adăugăm niște culoare la istoricul expozițiilor de arhitectură putem apela și la publicistică. Aceasta poate să medieze între impresiile subiective din memorialistică și fragmentaritatea arhivelor.

La începutul Școlii private de arhitectură a Societății Arhitecților Români, Ion Trajanescu observa că tainele meșteșugului arhitectonic erau deținute de «o mână de streini cunoscuți sub porecla de "meșteri de binale", sau mai pe scurt "Talieni"» (Fresca înaintașilor noștrii, Arhitectura, 1941).

Dacă arhitectonul (marele zidar) avea etimologia legată de zidărie, meșterul de binale avea numele legat de dulgherie (bina = lemnăria unei clădiri și, prin extensie, clădire). Influența otomană în vocabularul și practica construcțiilor din principate a încurajat o arhitectură de mici dimensiuni, puțin durabilă, care a condus chiar în anul 1866 la exclamația regelui Carol I: "Unde e palatul?". Într-o lume nesigură politic, luxul avea doar un caracter efemer, transpus mai ales în hainele de curte, iar rafinamentul meșterilor zidari nu a fost încurajat decât în cazul bisericilor și al unor reședințe boierești și mai ales la nivel de detalii (pictură, ornamente din piatră sau stuc). Existența unui arhitect educat în arhitectura cultă nu era încă necesară într-o lume aflată sub domnia tradiției.

1 Valentin Popescu este bibliotecar al Universității de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu" și doctor al Universității Naționale de Arte cu o teză despre arhitectura interbelică bucureșteană. S-a ocupat cu documentarea privitoare la: demolările din București din perioada comunistă, istoricul învățământului de arhitectură, discursul arhitectural interbelic.

SOCIETATEA
AMICILOR BELELOR-ARTE DIN ROMANIA.

CATALOGU

DE OBIECTELE CE FIGURÉSA

LA

ESPOSITIUNEA PUBLICA

DIN

BUCURESCI

LA

1873.

III-A EDIȚIUNE

COMPLECTATĂ.

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE

BUCURESCI

TIPO. THIEL & WEISS, LIPSCANI 11—13.

1873.

Modernizarea și occidentalizarea principatelor va face necesară apariția arhitecților cu studii. După primele importuri culturale, elitele românești vor începe încurajarea mișcării artistice autohtone, inclusiv a celei arhitecturale. Este epoca primelor expoziții de arhitectură.

Primele expoziții românești serioase coincid ca plasare în timp cu expozițiile bianuale din Veneția, debutate în 1895 și numite Bienale începând din 1897. Acesta din urmă a fost și anul primei expoziții a Școlii de arhitectură, care trăda influența și modelul École des beaux-arts. Acest an a marcat intrarea expozițiilor românești de arhitectură într-o zonă de siguranță și de afirmare în societate.

Primele forme de învățământ arhitectural au avut ca rezultat și expozițiile, începând cu cele organizate de Carol Walștain la colegiul Sf. Sava de pe urma cursului său de "desemn", continuând cu "Expoziția artiștilor în viață", în care au expus și elevii primei secții de arhitectură, cu cea a Școlii constructorilor români, cu cea a Școlii Societății Arhitecților Români și seria lungă de expoziții organizate de Școala de arhitectură.

Walștain a organizat la sfârșitul fiecărui an, expoziții la care luau parte peste trei sute de școlari ce cuprindeau pe lângă desene obișnuite, desene topografice, schițe de arhitectură, peisaje și mai ales compoziții istorice.

Am putea aminti și de examenul școlii de hotărnicie înființată de Gheorghe Asachi la Academia Mihăileană. Cu ocazia examenului din 1818 au fost prezentate o serie de desene, dintre care mai importante au fost: planul unei clădiri în amintirea lui Ovidiu care a civilizat locul exilului său, al unui arc de triumf în amintirea voievodului Moldovei, Ștefan cel Mare, o hartă geografică a Palestinei în limba greacă și planul unei clădiri în cinstea Greciei și a insulei Chios (Academiile domnești din Iași și București, p. 87).

1865 – La expoziția "artiștilor în viață", Gaetano Burelly expune planșele proiectului său de restaurare a Mânăstirii Curtea de Argeș, pentru care a primit medalie clasa a III-a. Karl Storck va realiza o machetă pe baza acestui proiect, pentru expoziția Universală de la Paris din 1867.

1868 – La expoziția "artiștilor în viață", din iunie 1868 Alexandru Fraivald (elevul lui Burelly), participa cu o "fațadă de biserică ortodoxă", obținând "mențiune onorabilă de arhitectură."

1868 - Expoziția Scoalei de Bele-Arte din Iași prezenta "unele din monumentele noastre naționale, făcute de pe natură, de o dimensiune mare", realizate în cadrul secției de arhitectură (Progresul, 17 ian 1868).

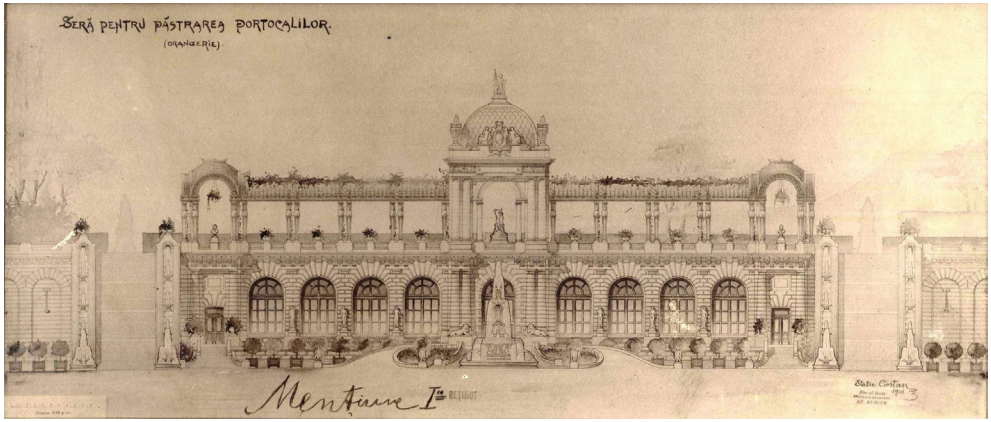
1870 - La expoziţia "artiştilor în viaţă" au expus: Alexandru Fraivald - Faţada caselor d-lui P. Grădişteanu, Montureanu Filip - Un proiect de Hotel particular [casa lui C. Boierescu de pe Str. Clemenţei], Oréscu Alesandru - Proiectul unui palat de justiţie pe locul Constantin-Vodă, Proiectul liceului din Ploieşti, executat, Un monument de înmormântare al familiei Greceanu, Interiorul unei galerii de la Marienberg în timpul cruciaţilor (Românul, 21 iunie 1870). Proiectul Palatului de Justiție fusese câștigător al unui concurs internațional, dar nu a fost pus în practică (Fresca arhitecților din România).

1877 – premierea şi expunerea desenelor lucrate de elevii şcolii Societăţii Constructorilor români în cursul anului în sala de solemnităţi a societății.

1880 - Expoziţia Societății Concordia Română prezenta lucrările școlii particulare a Societăţii Constructorilor români, nişte sculpturi în lemn destul de reuşite şi două portaluri de ipsos modelate de ing. Cucu Starostescu (Curierul. Foaia intereselor generale, 9 nov. 1880)

1881 - La expoziţia "artiştilor în viaţă" din sala Stavropoleos au expus: Alexandru Săvulescu (medalie clasa a II-a), Paul Petricu şi Gheorghe Mandrea (medalii clasa a III-a).

Pe 5 August 1888 s-a decis organizarea unei expoziţii generale în sălile noului Palat al Atheneului cu opere inclusiv de arhitectură. La propunerea d-lui architect Mincu, s-a decis să se facă artiştilor un apel de a începe şi termina lucrări anume pentru expoziţia universală din Paris (1900).

1897 - Expoziţia şcoalei de architectură

“De cîteva zile s’a deschis în localul şcoalei de architectură, din strada Teilor No. 11, expoziţia lucrărilor executate de elevii şcoalei. [...]

Sînt în expoziţia din strada Teilor cîteva lucrări cari merită numele de lucrări artistice. Se relevează ca un talent mai ales D. Burcuş. Între lucrările sale, cea mai însemnată este proiectul pentru un liceu.

Afară de aceasta, sînt o mulţime de coloane, detalii, portice, monumente, în stil doric, ionic şi corintian.

Ceea-ce mi-a atras iarăşi atenţiunea sînt proiectele de construcţii mici, ca: barieră, primării de sat, şoproane, coteţe, etc. În toate aceste proiecte se vede că deşi profesorii au căutat să îndrumeze pe elevi către preocuparea de a face proiectele lor cît mai practice, totuşi nu s’a neglijat de loc nici partea artistică. [...] Un lucru mi s’a părut însă curios [...] în toată expoziţia de la şcoala de architectură n’am văzut nici un proiect în stil romînesc. Pentru-ce aceasta?” (B. Expoziţia şcoalei de architectură. Adevărul, 30 mai 1897)

1902 - Expoziţia şcoalei de architectură la Atheneu împreună cu expoziţia oficială a artiştilor în viaţă. Tot cu această ocazie expun proiecte şi arhitecţii Petculescu, Burcuş şi Ştefănescu, elevi ai şcolii SAR.

“Aceste lucrări, expuse în rotonda de intrare a Atheneului, consistă în proiecte, decoraţii şi schiţe.

Deşi nu toţi elevii şi-au expus lucrările lor, numerul lucrărilor expuse e însă considerabil şi arată activitatea acestei şcoale. Între lucrările expuse sunt unele de o adevărată valoare artistică, atât ca concepţiune cât şi ca execuţie. Putem cita:

arcuri de triumf ale elevilor I. Traianescu şi D. Hărjeu, nişte lucrări absolut originale, cari fac multă onoare veneratului nostru profesor I. Mincu, sub conducerea căruia s'au executat aceste proiecte, cari sunt cele mai importante şi cari au atras augusta atenţiune a M. S. Regelui.

Ca arcuri de triumf mai putem cita pe acele ale elevilor A. Niculescu şi A. Cristoloveanu, cari proiecte sunt bine prezintate şi merită atenţiune.

Ca proiecte de decoraţie putem cita «o uşă de biserică ortodoxă» executată în stil românesc, a elevilor: I. Traianescu, B Hârjeu, S. Vasilescu, Gr. Nicolau, A. Niculescu, A. Cristoloveanu şi M. Ioanid, cari sunt cele mai bine studiate.

Proiectul o «casă de pictor», al elevilor B. Hârjeu în stil bizantin, şi C. Simionescu-Piteşti în stil romano-medieval, e foarte reuşit.

Proiectul «o şcoală de Belle-Arte» e un proiect de mare importanţă ca plan, e bine prezintat de elevii: G. Simionescu-Piteşti, Ioan Mayer, Gr. Nicolau, A. Cristoloveanu şi C. Bieleki.

În special planurile, ca aranjament şi distribuţie, la acest proiect, sunt foarte mult studiate.

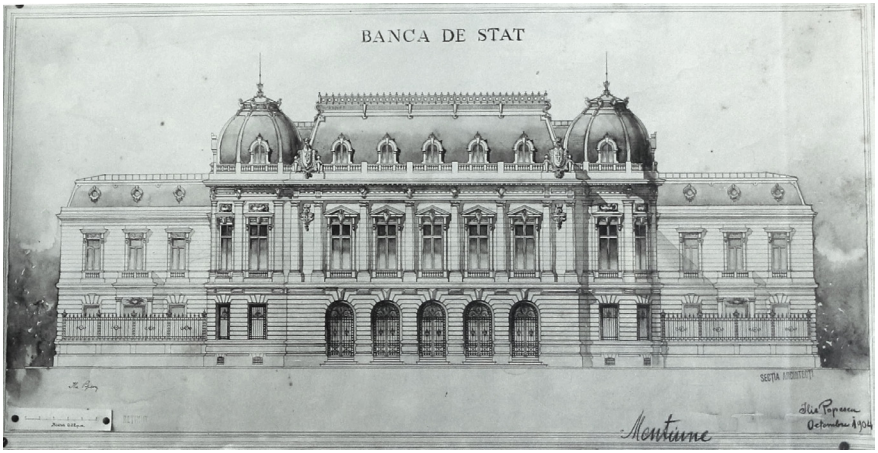
Proiectul «o şcoală de arte şi meserii», e de asemenea un proiect foarte complicat ca plan. Elevii: S. Vasilescu, G. Simionescu-Piteşti şi Z. Michăilescu au reuşit a da o soluţie favorabilă acestui subiect, prezintând nişte proiecte bine concepute ca plan şi foarte agreabile ca faţadă.

Elevii Sp. Popescu şi S. Radu se remarcă prin proiectele lor, «o scară de onoare într'un palat», care sunt admirabil reuşite.

Din secţiunea preparativelor putem cita proectele «o seră pentru portocali» a elevilor: S. Ciortan, Th. Luca şi B. Negulescu «o lăptărie model într'un parc» a elevilor : I . Nicolăiţă, I . Kunst, Torbu [Naum Torbov] etc., precum şi un studiu asupra ordinului Doric, a elevului Th. Socolescu, proiect admirabil prezintat şi superior din toate punctele de vedere."

(Th[eodor]. L[uca]. Cronică artistică. Expoziţia de architectură de la Atheneu. Universul 12 iunie 1902, p. 1)

"De aceia proiectele din atelierul său [al lui Ion Mincu] nu aveau uniformitatea celor din atelierul lui Berindey şi Burcuş, care aveau, Burcuş un atelier particular, iar Berindey un atelier onorific în cuprinsul şcoalei. Spre exemplu, arcul de triumf al lui D. Herjeu şi al lui Trajanescu, care le-a adus primele medalii ce s'au dat până atunci erau fundamental deosbite între ele şi faţă de cele clasice, pe când toate cele vr'o

patru-cinci din atelierul Burcuş erau unul şi acelaş arc de triumf roman." (Spiridon Cegăneanu, Amintiri, Scrisoare despre şcoala de arhitectură trimisă lui Grigore Ionescu, 13 Februarie 1955)

1906 - Expoziţia şcoalei de architectură în Palatul Artelor

"Saloanele de pictură şi sculptură (Sala A)

Urcînd la etajul al doilea, pe un larg şir de trepte o adevărată intrare monumentală [...]

De o parte şi de alta, a scărilor de intrare, pe pereţii culoarului sunt expuse lucrări provenite de la şcoala de arhitectură din Bucureşti, planuri de clădiri datorite foştilor şi actualilor elevi ai şcoalei. Remarc planurile Băncii de Stat, Asilului de Alienaţi, Teatrului, Campo Santo, etc." (Virgator. O vizită la Palatul Artelor, Evenimentul, 23 august 1906, p. 2)

1908 - Expoziţia şcoalei superioare de arhitectură la Ateneu

"Eri dimineaţă s'a inaugurat în rotonda pinacotecii dela Ateneu expoziţia anuală a lucrărilor executate de elevii şcoalei de architectură.

D. Haret a fost condus de d. Pangrati şi a vizitat Expoziţia. Ministrul a dat deosebită atenţie planşelor ce reprezintă releveurile mai multor biserici şi mînăstiri şi anume: biserica Sf. Ion Domnesc din Piatra, lucrată cu multă artă de către d. Victor Simionescu: mînăstirea Arnota lucrată de d. I. Vulcan; biserica Bălteni, de d. Toma Socolescu; releveurile chiliile mînăstirei Antim de d. A. Vîrnav; ale bisericei Păţeşti din jud Putna, lucrate de d. N. Culină şi ale mînăstirei Văcăreşti lucrat de d-nii Ioţu şi Zagorsky [Zagoritz]. Ministrul a mai cercetat apoi schiţele lucrate de elevi în timp determinat şi pe cele lucrate în timp de 12 ore.

Expoziţia poate fi vizitată de oricine, pînă la sfîrşitul lunei, cînd un juriu va decerna premii pentru cele mai bune lucrări expuse." (C. Dem. Expoziţia şcoalei superioare de arhitectură, Adevărul, 8 Aprilie 1908)

1910 – În cadrul celei de-a noua expoziţii a Tinerimii Artistice din Panorama Griviţa arhitectul Petre Antonescu a expus proiectele de architectură pentru palatul administrativ din Craiova şi biserica Madona Dudu din acelaşi oraş (B. Brănişteanu. Tinerimea artistică. Adevărul, 16 aprilie 1910)

1915 - Expoziţia şcoalei superioare de arhitectură

“Eri la orele D a. m-. 9-a deschis expoziţiunea lucrărilor executate de elevii şcoalei-superioare de arhitectură. în cursul anului şcolar 1914-1915. Expoziţiunea foarte interesantă, din toate punctele de vedere, atât ca frumuseţe a lucrărilor expuse, cît şi ca o probă vădită de progresele realizate de această importantă şcoală care în decursul anilor a avut să lupte cu atâtea greutăţi, se găseşte instalată în localul societăţei „Tinerimea Artistică“ din str. I. C. Brătianu şi cuprinde un foarte mare număr de proiecte de arhitectură şi de decoraţiuni, schiţe, desemne ornamentate, relevări după monumentele naţionale şi istorice, proiecte de diplome, planuri de detaliu pentru clădiri etc.

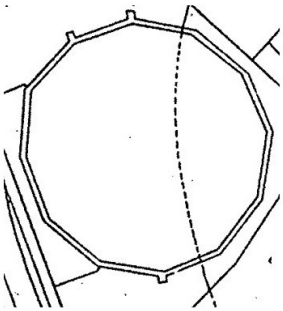
Anul II expune proiecte mai mari, studiate în stilurile clasic, românesc şi renaştere. Sunt desvoltate următoarele subiecte: Un seminar; Un muzeu militar; O casă de arheolog; Palat de justiţie; Judecătorie de ocol, cu destulă pătrundere şi abilitate de elevii: Ciortan, Georgescu, Ada Zăgănescu, Davidescu, Onișor, Cănănău, Popescu, Reis, Simota, Brătianu.

În afară de executări de proiecte regulamentul şcoalei obligă pe elevi să mai execute şi lucrări de modelaj şi desen ornamental cum şi schiţe de schiţe, în scopul de a le forma abilitatea technică şi a putea seziza şi trata repede orice subiect s’ar prezenta.

Astfel în secţia de modelaj şi desen ornamental, de sub conducerea prof. sculptor Filip Marin, vedem expuse artistice desene în creion şi sepie, după modele de ipsos, ce reprezintă cópii după elemente clasice: Capete, console, capitele, grifoni, cum şi după sculpturile în piatră de pe la diferitele noastre monumente istorice: Văcăreşti, Stavropoleos, Horez, etc. Toate aceste lucrări produc o plăcută impresiune, atât prin bogăţia şi varietatea lor, cât şi prin technică deosebită aproape la fiecare elev. [...]

Aceste proiecte [de diplomă] sunt: O hală de arh. Florea Stănculescu; O casă de raport de arh. Goldman, ambii absolvenţii ai şcoalei superioare din Bucureşti; iar: Un grup de locuinţe eftine executat de arh. Zumino, Guneş şi Sachelarie, cum şi O gară de arh. Soldi, sunt

proiecte de echivalări, din cari se poate vedea felul diferit de a se lucra în diferite şcoli de arhitectură din străinătate şi compara cu lucrările şcoalei noastre." (Expoziţia şcoalei superioare de arhitectură, Viitorul, 2.07.1915)

Localul Tinerimii Artistice era amenajat în Panorama Griviţa, o baracă dodecagonală de lemn, construită în 1898 lângă casa Hagi-Mosco (sediu al Primăriei Capitalei demolat în 1912). Clădirea fusese realizată pentru expunerea pe peretele exterior circular a unei mari picturi murale înfăţişînd luarea Redutei Griviţa în 1877. Publicul stătea în mijloc pe o estradă ridicată şi se rotea ţinându-se de o balustradă.

Clădirea avînd pe acoperiş un luminator zenital a fost amenajată în 1910 cu săli de expoziţie pentru societatea „Tinerimea artistică". Pentru aceasta a fost creat un salon central octogonal (cel din fotografia expoziţiei din 1915) şi alte 7 saloane în jurul acestuia.

Regele la vernisajul Salonului ofical de arhitectură şi artă decorativă

Fotografiile păstrate de la expoziţia Şcolii de arhitectură din 1915 instalată în localul societăţei „Tinerimea Artistică" au fost luate în clădirea panoramei. Pereţii şi mai ales tavanul din cârpă sugerează o butaforie cum trebuie să fi fost interiorul acestei panorame. Remarcăm înălţimea sălii de expunere (ce permitea expunerea pe mai multe rânduri) şi iluminatul uniform, calităţi care au constribuit la revenirea în această sală şi pentru expoziţia Şcolii din 1916.

Cu toate defectele sale, Panorama oferea spaţii de expunere mai generoase decât Casa Ghermani (sediul de atunci al Şcolii).

După primul război mondial şi demolarea Panoramei Griviţa, Şcoala de Arhitectură inaugurată în 1927, va deveni un loc important pentru diferite expoziţii de artă şi arhitectură. Printre cele mai importante expoziţii găzduite aici s-au numărat Saloanele de Arhitectură şi Arte Decorative din anii 1930, 1931. Aceste expoziţii de anvergură au prefigurat Anualele şi Bienalele actuale.

Sursă fotografii:

Prezentarea secțiunii de arhitectură a Expoziţiei “artiştilor în viaţă” din 1870, Românul, 21 iunie, 1870

Catalogul expoziției organizată de Societatea Amicilor Bellelor-Arte în 1873, foaie de titlu - Biblioteca Academiei Române

Fotografie cu colectivul de profesori al Școlii de arhitectură prilejuită de expoziția din mai 1897, detaliu, Arhiva Centrului Expozițional Documentar

Proiect de școală Statie Ciortan, O seră de portocali, 1901, arhiva Bibliotecii UAUIM

Proiect de școală Ion Trajanescu, Arc de triumf, perspectivă, medalie, 1900, arhiva Bibliotecii UAUIM

Proiect de școală Ilie Popescu, Banca de stat, octombrie 1904, arhiva Bibliotecii UAUIM

Fotografie din cadrul Expoziției jubiliare din 1906, interior din Palatul Artelor, Arhitectura 1941

Proiect de școală, Nicolae Georgescu, Palat de Justiție, fațadă, mențiunea I, 1915, arhiva Bibliotecii UAUIM

Expoziția din 1915 a Școlii de arhitectură, salonul central, arhiva Bibliotecii UAUIM

Detaliu plan 1911 și fotografie din cartea lui George Costescu, Bucureștii vechiului Regat; Editura „Universul”,1944

Deschiderea Salonului de arhitectură și artă decorativă 1931, fotografie cu regele Carol al II-lea și Ermil Pangrati în sala de expozitie, Dimineața, 17 Mai 1931